



Ο Πυγμαλίωνας στο μάθημα της Φ.Α., οι προσδοκίες του Ε.Φ.Α. και η συμπεριφορά των μαθητών

Επιμορφωτική ημερίδα εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής, Α' Βάθμιας
και Β' Βάθμιας εκπαίδευσης, Αν. Θεσσαλονίκης

Δογάνης Γιώργος
Καθηγητής ΤΕΦΑΑ, ΑΠΘ

Η υπερηφάνεια δε θέλει να χρωστάει και ο εγωισμός δε θέλει να πληρώνει.

Λα Ροσφουκό

Εισαγωγή

- ✦ Μάθηση
- ✦ Μαθητής
- ✦ Καθηγητής ΦΑ



Να θυμάσαι πως, κάθε άνθρωπος που συναντάς, κάτι φοβάται, κάτι αγαπά και κάτι έχει χάσει.

H. Jackson Brown, Jr., Αμερικανός συγγραφέας

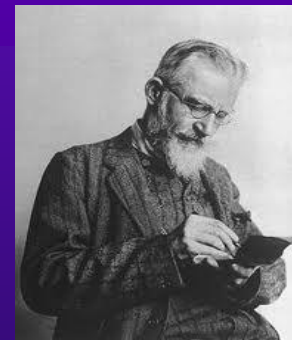
Ποιός είναι ο Πυγμαλίων και ποιά η Γαλάτεια

⇒ Ο μύθος

⇒ Η Αυτοεκπληρούμενη Προφητεία

⇒ Bernard Shaw

⇒ Rosenthal & Jacobson



Αν είχες δίκαιο κανένας δε θα το θυμάται, αν έκανες λάθος κανένας δε θα το ξεχάσει.

Γιατί το συζητάμε: Η πραγματικότητα

- 
- ☞ Η εκπαιδευτική διαδικασία αναπόφευκτα εμπλέκει το Εγώ
 - ☞ Η αρχική, τουλάχιστον, αξιολόγηση γίνεται "με το μάτι".
 - ☞ Η επικοινωνία είναι μη φραστική
 - ☞ Λίγη προσοχή σε "λεπτομέρειες"
 - ☞ Συχνά τη μικρότερη σημασία δίνουμε στα καθημερινά μικρά πράγματα της δουλειάς μας (περιστατικά ρουτίνας)

Η βροντή είναι καλή, η βροντή εντυπωσιάζει, όμως όλη τη δουλειά κάνει ο κεραυνός.

Προσδοκίες ...

🖱️ Γιατί δημιουργούνται οι προσδοκίες

🖱️ «Εγώ» (αμυντική στάση εκπαιδευτικού)

🖱️ Στερεότυπα

🖱️ Πώς εκδηλώνονται οι προσδοκίες

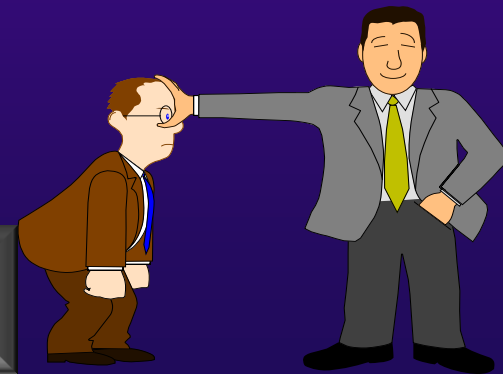
● Κλίμα ζεστό ή ψυχρό

● Ανατροφοδότηση διαφορετική

● Οδηγίες διαφορετικές

● Ευκαιρίες λίγες ή πολλές

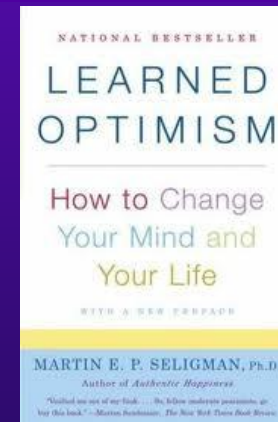
Εάν δεν μπορείς να χτίσεις μια πόλη, χτίσε μια ψυχή.
Κουρδική παροιμία



Μαθημένη απελπισία ή αβοηθησία

⇒ Η πεποίθηση ότι, ό, τι και να κάνει κάποιος, το αρνητικό αποτέλεσμα δε θα αλλάξει

⇒ Seligman



Μάθετε να ανταποκρίνεστε, όχι να αντιδράτε.

Βούδας

Ορισμένες συνέπειες του Φαινομένου του Πυγμαλίωνα, που αφορούν τον καθηγητή

- 
- ◆ Η βελτίωση της απόδοσης, που οφείλεται στις θετικές προσδοκίες, προκαλεί μεγαλύτερη συμπάθεια προς το μαθητή.
 - Αντίθετα, η επιδείνωση της απόδοσης, που οφείλεται σε χαμηλές προσδοκίες, προκαλεί μείωση της συμπάθειας

Ο άνδρας με αρετή είναι απαιτητικός με τον εαυτό του, ενώ ο μικρός άνθρωπος είναι απαιτητικός με τους άλλους.

Ορισμένες συνέπειες του Φαινομένου του Πυγμαλίωνα, που αφορούν τον καθηγητή

- 
- ✦ Οι καθ. ΦΑ αισθάνονται σχετικά άνετα με τους μαθητές τους, όταν οι προσδοκίες τους επαληθεύονται, ανεξάρτητα αν αυτές είναι θετικές ή αρνητικές.
 - Αντίθετα, οι καθ. ΦΑ δεν αισθάνονται άνετα με τους μαθητές, όταν οι προσδοκίες τους δεν επαληθεύονται, είτε αυτές είναι υψηλές είτε χαμηλές.
 - Ο λόγος; Οι περισσότεροι καθ. ΦΑ νομίζουν ότι είναι σε θέση να εκτιμήσουν τι πρόκειται να συμβεί με έναν μαθητή, αφού έχουν τον έλεγχο της κατάστασης (ή θεωρούν ότι τον έχουν) και κανένας δε θέλει να διαψευστεί.

Ορισμένες συνέπειες του Φαινομένου του Πυγμαλίωνα, που αφορούν τον καθηγητή

- 
- ✦ Οι καθ. ΦΑ πρέπει να γνωρίζουν ότι οι προσδοκίες που έχουν είναι κάτι **φυσιολογικό και αναπόφευκτο**.
 - Απλά, αυτό που απαιτείται είναι να έχουν συνειδητοποιήσει ότι, χωρίς να έχουν την πρόθεση, ασυνείδητα επηρεάζουν το μαθητή με μια πληθώρα συμπεριφορών και τον οδηγούν στο να ανταποκριθεί τελικά στις προσδοκίες του.

Όσο περισσότερο καταλαβαίνεις τον εαυτό σου, τόσο περισσότερο καταλαβαίνεις τον κόσμο.

Π. Κοέλο

Παραδείγματα αρνητικών προσδοκιών

✦ Ο καθηγητής ΦΑ

- Πιστεύει ότι ένας μαθητής δεν αξίζει να παίξει στην πρώτη ομάδα, δεν τον βάζει στους αγώνες και, όταν τελικά τον βάλει μια φορά, επιβεβαιώνεται η προσδοκία του.
- Προσέχει λιγότερο ορισμένους μαθητές, όπως, π.χ. τους χαμογελάει λιγότερο, τους ρίχνει φευγαλέες ματιές, ενώ διατηρεί μεγαλύτερης διάρκειας οπτική επαφή με άλλους κ.ά.
- Ζητάει λιγότερο συχνά τη γνώμη από κάποιους ή σπάνια τους καλεί να κάνουν επίδειξη μιας άσκησης. Όταν ζητάει μια γνώμη, η αναμονή της απάντησης είναι μικρότερης διάρκειας για ορισμένους μαθητές.
- Δίνει λιγότερες τεχνικές οδηγίες (συχνά, καθόλου αναλυτικές) στους μαθητές από τους οποίους έχει μικρότερες προσδοκίες.



Παραδείγματα αρνητικών προσδοκιών

- ✦ Εάν έχει αρνητικές προσδοκίες από μαθητή
 - Στα λάθη, επικρίνει περισσότερο
 - Ενθαρρύνει λιγότερο συχνά
 - Είναι λιγότερο απαιτητικός
 - Διακόπτει πιο συχνά το μαθητή, όταν μιλάει



Αρα: Πώς μεταφέρει τις προσδοκίες ο καθ. ΦΑ;

✦ Μέσω

- του διαφορετικού τρόπου και της συχνότητας επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης
- του διαφορετικού είδους και της ποσότητας της τεχνικής καθοδήγησης
- του διαφορετικού τρόπου και συχνότητας παροχής ανατροφοδότησης (ενθάρρυνση, κριτική κ.ά.).

Οι ικανότητες είναι αυτό που είσαι ικανός να κάνεις. Τα κίνητρα καθορίζουν αυτό που κάνεις. Και η νοοτροπία καθορίζει πόσο καλά το κάνεις.

Lou Holtz, Αμερικανός προπονητής ράγκμπυ

Πότε οι προσδοκίες είναι αυτοεπληρούμενες

- 
- ☀ Η αρχική προσδοκία
 - ☀ Η σταθερή συμπεριφορά που μεταδίδει την προσδοκία
 - ☀ Οι αποδείξεις ότι η αρχική προσδοκία επιβεβαιώθηκε

Όταν έχετε στα χέρια σας ένα σφυρί, τότε όλος ο κόσμος φαίνεται σαν ένα καρφί.

Τι επηρεάζει τις προσδοκίες του καθ. ΦΑ.

* Σωματότυπος

* Φύλο

* Επιδεξιότητα

* Ελκυστικότητα



Όταν αναζητούμε το καλύτερο στους άλλους, κατά κάποιο περίεργο τρόπο βγάζουμε το καλύτερο από τον εαυτό μας.

William Arthur Ward

Ισχυρότερο το φαινόμενο

✦ Μαθητές που επηρεάζονται περισσότερο από τις προσδοκίες των καθηγητών:

- Μαθητές εθνικών μειονοτήτων
- Μαθητές από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα
- Μαθητές με μικρότερες προηγούμενες επιδόσεις

✦ Περιβάλλον:

- Αλλαγή σχολείου
- Μεγάλος αριθμός μαθητών στην τάξη
- Ανεπαρκείς εγκαταστάσεις



Ο καθηγητής ΦΑ

- *Συνειδητοποίηση του ρόλου
- *Πρακτικές συμβουλές...

Η πεμπτουσία της δύναμης επιρροής έγκειται στο να πείσεις τον άλλον να συμμετάσχει.

Harry A. Overstreet, 1875-1970, Αμερικανός κοινωνιολόγος

Πρακτικές συμβουλές για τον καθηγητή ΦΑ σχετικά με την αυτοεκπληρούμενη προφητεία

- 
- ✦ Αφού ο κίνδυνος της λανθασμένης εκτίμησης των δυνατοτήτων ενός μαθητή στη βάση των αρχικών προσδοκιών είναι σημαντικός
 - οι καθηγητές πρέπει να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της περιοδικής επανεκτίμησης των δυνατοτήτων αυτών, κατά τη διάρκεια της χρονιάς
 - ✦ Οι καθηγητές πρέπει να έχουν κατά νου ότι η πρόοδος όλων των μαθητών δεν είναι ίδια, αφού ορισμένοι μαθητές μπορεί να δείξουν σημαντική πρόοδο στην αρχή της περιόδου, ενώ άλλοι να προοδεύσουν σημαντικά αργότερα.
 - Συνεπώς, είναι αναγκαία η ευελιξία των καθηγητών αναφορικά με τις προσδοκίες που διαμορφώνουν για τις δυνατότητες των μαθητών τους.
 - ✦ Αφού οι προσδοκίες είναι αναπόφευκτες,
 - πρέπει τουλάχιστον να βασίζονται σε πρόσφατα, σχετικά και πραγματικά δεδομένα.

Πρακτικές συμβουλές για τον καθηγητή ΦΑ σχετικά με την αυτοεκπληρούμενη προφητεία



- ✦ Συχνά, οι προσδοκίες των καθηγητών βασίζονται στην **εμφάνιση** του μαθητή, σε **ετεροπληροφόρηση** (π.χ. γνώμη άλλου καθηγητή), σε **έμμεσες πληροφορίες** (ο αδελφός του μαθητή ήταν δύσκολος χαρακτήρας) ή σε **στερεοτυπικές αντιλήψεις** (οι ψηλόλιγνοι είναι νευρικοί χαρακτήρες).
- ✦ Αυτού του είδους οι πληροφορίες μπορεί να οδηγήσουν σε αρνητικές και, συχνά, λανθασμένες προσδοκίες. Ο κίνδυνος, φυσικά, είναι ότι, αν δημιουργηθούν σε πρώτη φάση αυτές οι προσδοκίες, δύσκολα μεταβάλλονται στη συνέχεια (Solomon et al., 1996).

Πρακτικές συμβουλές για τον καθηγητή ΦΑ σχετικά με την αυτοεκπληρούμενη προφητεία

- 
- ✦ Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο ένας καθηγητής Φυσικής Αγωγής, που πριν από λίγα χρόνια είχε ένα μαθητή που «του είχε κάνει τη ζωή δύσκολη», να έχει μαθητή το νεότερο και να είναι (τουλάχιστον) πολύ επιφυλακτικός μαζί του.
 - ✦ Αφού, κατά βάση, οι προσδοκίες επηρεάζουν τον τρόπο παροχής ανατροφodότησης,
 - Ο ενημερωμένος καθηγητής πρέπει να φροντίζει για τη δημιουργία μαθησιακού περιβάλλοντος, που θα δίνει **ίσες ευκαιρίες** στους μαθητές, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτό τις μεροληπτικές συμπεριφορές.
 - Ίσες ευκαιρίες στο να βιώνουν ποιοτικά και ποσοτικά ίδια **ανατροφodότηση**, καθώς και παρόμοια **διαπροσωπική αλληλεπίδραση**.



66%

28%

7%

Πρακτικές συμβουλές για τον καθηγητή φυσικής αγωγής σχετικά με την αυτοεκπληρούμενη προφητεία

- ✦ Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στη μη φραστική επικοινωνία
 - Αν ο καθηγητής μεταφέρει συστηματικά, με μη φραστικό τρόπο, τις αρνητικές του προσδοκίες σε έναν μαθητή, το περιεχόμενο των όσων μεταφέρει φραστικά δεν έχει σχεδόν καμία επίδραση σε αυτούς (66%, 28%, 7%).
- ✦ Το επίπεδο δυσκολίας των ασκήσεων που ζητάνε να γίνουν, να μην προσαρμόζεται σε όσους ήδη έχουν υψηλό επίπεδο τεχνικής κατάρτισης.
 - Όταν οι λιγότερο επιδέξιοι μαθητές ή μαθητές δυσκολεύονται να ανταποκριθούν, ο καθηγητής θα θεωρήσει ότι το αποτέλεσμα αυτό ήταν αναπόφευκτο, αφού οι μαθητές ή οι μαθητές αυτοί είχαν ούτως ή άλλως χαμηλές ικανότητες.
 - Ο ρόλος, όμως, ενός καθηγητή ΦΑ είναι ακριβώς αυτός: να βοηθήσει όσους έχουν κάποια δυσκολία να την ξεπεράσουν με τη δική του καθοδήγηση.



Πρακτικές συμβουλές για τον καθηγητή φυσικής αγωγής σχετικά με την αυτοεκπληρούμενη προφητεία

- 
- ✦ Αφού οι αρχικά διαμορφωμένες προσδοκίες του καθηγητή επηρεάζουν τους μαθητές και τείνουν να αντέχουν στο χρόνο
 - ο καθηγητής πρέπει, *συνειδητά*, να εντοπίζει, να ελέγχει και να τροποποιεί τις προσδοκίες του.
 - Η αυτοσυνειδητοποίηση και η αυτογνωσία είναι το «κλειδί» για τον έλεγχο, από τη μεριά του καθηγητή.
 - Στην περίπτωση αρνητικών προσδοκιών, η απουσία τους συνεπάγεται τη δημιουργία του φαύλου κύκλου, με τους καθηγητές να σχηματίζουν τις αρχικές προσδοκίες, να τις «μεταφέρουν» με συστηματικό τρόπο στους μαθητές, που με τη σειρά τους ανταποκρίνονται σε αυτές.

Πρακτικές συμβουλές για τον καθηγητή φυσικής αγωγής σχετικά με την αυτοεκπληρούμενη προφητεία

✦ Αφού υπάρχουν διαφορές στις αρχικές δυνατότητες και το ρυθμό βελτίωσης των μαθητών

- Οι καθηγητές πρέπει να στηρίζουν την αξιολόγηση στο ρυθμό βελτίωσης και όχι στην απόδοση.
- Συνεπώς, ο καθηγητής μπορεί να διαμορφώσει προοδευτικά θετικές προσδοκίες από όλους τους μαθητές, αφού οι αξιολογήσεις του θα στηρίζονται στο ρυθμό βελτίωσής τους.
- Τούτο επιφέρει ως συνέπεια τη μέγιστη καταβολή προσπάθειας εκ μέρους όλων των μαθητών του.

Σαν διευθυντής, το σημαντικό δεν είναι τι συμβαίνει όταν είσαι παρών, αλλά τι συμβαίνει όταν δεν είσαι παρών.

Ken Blanchard, Αμερικανός γκουρού του management

Πρακτικά μέτρα

- 
- ✦ Κάθε μαθητής έχει τις δικές του φιλοδοξίες και πρέπει να του δίνονται οι κατάλληλες ευκαιρίες να δείξει τι αξίζει
 - ✦ Εντοπίστε κάποια θετική πτυχή ή πτυχές σε κάθε μαθητή σας. Δηλώστε το δημόσια
 - ✦ Δώστε ευκαιρίες στους μαθητές σας να επιδείξουν υπευθυνότητα
 - ✦ Βάλτε τους μαθητές να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους σ' όλες τις θέσεις στα ομαδικά αθλήματα ...

Πολλοί λένε ότι η παρακίνηση δε διαρκεί. Ναι, αλλά ούτε και το μπάνιο, γι' αυτό το συνιστούμε καθημερινά.

Zig Ziglar, 1926-, Αμερικανός συγγραφέας

Πρακτικά μέτρα

- ✦ Έμμεσα, διαφημίστε κάποιο προσόν για κάθε μαθητή (στους συναδέλφους, σ' άλλους μαθητές, κ.ά.)
- ✦ Καταπολεμήστε συνειδητά όλες τις επιλογές που συμβαδίζουν με την αρχή " ο ισχυρότερος επιβιώνει» από την αρχή. Περισσότερες ευκαιρίες.
- ✦ Εισάγετε νέες ασκήσεις και φυσικές δραστηριότητες (π.χ. Netball).



Αυτοαξιολόγηση

- * Προσδοκώ αρκετά από τους "μέτριους" μαθητές;
- * Χαμογελώ το ίδιο στον χειρότερο, όσο στον αγαπημένο μου μαθητή;
- * Μήπως μεταφέρω με μη φραστικό τρόπο αρνητικά μηνύματα στους μέτριους μαθητές μου; ...

Χρειάζεται τρομερή αυτοπειθαρχία για να ελέγξεις την επίδραση και τη δύναμη που έχεις επάνω στις ζωές άλλων ανθρώπων.

Clint Eastwood, 1930-, Αμερικανός ηθοποιός & σκηνοθέτης

Αυτοαξιολόγηση

- ✦ Ενθαρρύνω όλους τους μαθητές μου να αρχίσουν μια φιλική συζήτηση μαζί μου;
- ✦ Δίνω με τον ίδιο τρόπο την τεχνική καθοδήγηση σε όλους τους μαθητές μου;
- ✦ Είμαι υπομονετικός με τους "ανεπίδεκτους μάθησης" μαθητές μου;
- ✦ Κοιτάζομαι συχνά στον καθρέφτη;





**Τα πράγματα για να τα αγαπήσεις πρέπει
πρώτα να τα γνωρίσεις.
Τους ανθρώπους για να τους γνωρίσεις,
πρέπει πρώτα να τους αγαπήσεις**

Αγνωστος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

